

JAVASLAT

az „Inotai római katolikus templom”

Veszprém Megyei Értéktárba történő felvételhez

VESZPRÉM MEGYEI ÖNKORMÁNYZATI HIVATAL	
Érkezett:	2016 FEBR 11.
Szám:	04/120/2016 Mell.:
Előszám:	Ügyintéző:
04/120/2016	Balogh Zs.

Készítette:

Budai László (név)

..... (aláírás)

Várpalota, 2015. szeptember 30.

Németly
ÉRTÉKTÁR BIZOTTSÁG TITKÁRA

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:
Várpalota Város Önkormányzata- Értéktár Bizottság
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:
Név: **Várpalota Város Önkormányzata- Értéktár bizottság**
Levelezési cím: **8100 Várpalota, Gárdonyi u. 39.**
Telefonszám: **30/6318326**
E-mail cím: **nemeth.kovacs.anita@varpalota.hu**

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése
Inotai római katolikus templom
2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása
 agrár- és élelmiszergazdaság egészség és életmód épített környezet
 ipari és műszaki megoldások kulturális örökség sport
 természeti környezet turizmus
2. A nemzeti érték fellelhetőségének helye
8103 Várpalota-Inota, Bercsényi Miklós u. 30.
4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik
települési tájegységi megyei külhoni magyarság
5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

A katolikus plébániatemplom az 1951 óta Várpalotához tartozó község szélén lévő temető legmagasabb pontján található.

Keletelt tengelyű, egyhajós épület, egyenes záródású szentélyel. A nyugati homlokzat elé kilépő torony háromemeletes, nyugatra néző oldalán befalazott kapuval. A bejárat a hajó déli oldalán nyílik. Gótikus stílusban készült: háromsoros pálcabélletei a lábazatról – eredeti megoldásként – rézsűsen indulnak, a száruk fent csúcsívben találkoznak. Az orommező alatti ajtónyílást lekerekített vállú, egyenes szemöldökkő keretezi. Formajegyei és megmunkálási finomságai az 1400-as évek utolsó harmadára vallanak. A szentély zárófalanak tengelyében keskeny, lándzsaíves ablak tekint kelet felé, az érett gótikus főbejáratnál ez jóval korábbra datálható. Igazi meglepetést a templombelső tartogat. Az épület XVIII. századi, tiszta kora klasszicista ízlésű külseje ritka szép középkori részleteket rejteget. Négyzet alaprajzú szentélyének épen megmaradt az eredeti, XV. századi keresztboltozata. A fehér dolomitkőből faragott bordák kerek, virágmintás zárókőbe futnak össze, s megtalálhatók rajtuk a gótikus színezés nyomai. Velük egyidős a kőbélletű diadalív, faragott lábazati és konzolos oldalpárkánnyal. Ez utóbbiak alatt a hajó felőli

oldalon, vélhetően utólag odahelyezett kváderköveken, levélornamentikával díszített lapos reliefeket figyelhetünk meg, amelyek a templom legkorábbi, XIII. századi építési periódusának tanúi. Az 1970-es évek végétől folyt régészeti kutatás során feltárultak a szentély vakolat alatt lappangó falképei is. Apostolok és szentek glóriás alakjai láthatók az 1300-as évek közepére datálható freskókon. Szintén megkerült a diadalív északi oldalára festett felszentelési kereszt. A templom szentélye a okra Árpád-korból való, a hajó az Anjou-korból. A szentély alatt római kori épület alapfalaira bukkantak. A gótikus keresztboltozat valószínűleg az Anjou-korból való.

Inota első említésére 1193-ban, III. Béla adományozó oklevelében került sor, amikor a johanniták birtokolták a települést. Egy 1497. március 17-án kiadott okirat megőrizte akkori plébánosának, Máté Benedeknek a nevét, valamint, hogy Szent Mártonra volt felszentelve a templom. A török hódoltság idején megrongálódott és elhagyott templomot az újra betelepülő hívek állították helyre. (Egy 1683-as összeírás megemlíti Inota elhagyott templomát). 1720-ban még nincs katolikus közösség, a templom használaton kívül volt, egy korabeli feljegyzés szerint "nem tudni, kié legyen". A betelepülő katolikus családok később próbálnak a patrónus Zichy Imre és János gróftól pénzt szerezni a felújításhoz, sikertelenül. Végül 1734-ben Arnold Mátyás számadó juhász pénzt ad, a katolikus hívek pedig kézi és írás munkát, így egy évvel később Acsády Ádám veszprémi püspök felszentelhette a helyreállított templomot. 1747-ben 85 hívó használja a "régii" templomot, egyik oltárát Nepomuki Szent János, a másikat Szűz Mária festett képe díszítette. A Zichyek nem látták el kegyúri feladatukat, sőt 1770-ben Schmidegg Friderika grófnő parancsára az inotai templom felszerelését – Giczey István palotai plébános vezényletével – beszállították a palotai várkápolnába. 1788-ban a csóri plébániához csatolták, és az új fehérvári püspök az inotai templomot teljes egészében újjáépítette, kórossal bővítette, és Szent István király tiszteletére újrászentelte. A korabeli levelezésből úgy tűnik, a romosodás állandó maradt, a fehérvári püspök 1818-as levelében már a misézés megszüntetését fontolgatja, majd 1837. május 12-én a templom szentélyének tetőzetét bedöntötte a vihar. Először 1844-ben fordítottak rá pénzt, melyet a budai helytartótanács biztosított egy évvel korábban, utána 1854-ben és 1860 nyarán a vallásalap renováltatta a templomot, majd 1873. december 31-én ünnepélyes áldással befejeződött a tatarozás abból a pénzből, melyet egy évvel korábban a kegyúr engedélyezett rá. A sok javítás ellenére 1877-ben ismét panaszkodtak a templomra az inotaiak, ekkor a Székesfehérvári Állami Építési Hivatal segítségével és a hívek segédmunkájával és fuvarával sikerült elvégezni a szükséges javításokat. 1884-ben ismét beszakadt a mennyezet, ekkor a szolgabíró be is záratta a templomot. A kegyúr vasgerendákkal erősítette meg a mennyezetet, amelyek a ma napig szolgálnak a fából készült álmennyezet fölött. Ezek után nem csoda, hogy 1890-ben már a templom lebontásának és új templom építésének gondolatával foglalkoztak az inotai hívek, de ezt Pauer püspök nem engedte. A kegyúr és a vallásminisztérium biztosította pénzből a tatarozást megoldották, további munkák folytak 1904-ben és 1907-1908 között. A XX. század első felében a vallásminisztérium többször is biztosított felújításra pénzüsszeget. Tarr Béla 1949-ben figurális képekkel díszítette a templombelsőt, de 1971-re ezeket el kellett távolítani, annyira megrongálódtak. Ekkor kerültek elő a szentély középkori freskói, a kis gótikus ablak a keleti falon, és a gótikus főkapu. Az akkori felújítás során új berendezési tárgyak (új padok, tölgyfa sekrestyebútor, süttői márvány oltár) és új villanyorgona került a templomba. Utolsó jelentősebb felújítási munka 2000-ben zajlott a templomban.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

Az inotai katolikus templomot a középkorból megmaradt szentélye, illetve annak bordái, valamint az apostolok és szentek glóriás alakjait ábrázoló freskói teszik Várpalota (és Inota városrész) egyik legértékesebb műemlékévé.

Feltehetően a környéken az egyetlen olyan templom, ami freskó és ebből a korból származik.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

- Csajági Dezső, Nádi Ferenc (összeáll.): Adatok Inota történetéhez. (Kézirat.) KGYVK, K/000184, 128 p.
- Faller Jenő: Inota község monográfiája. In: Székesfehérvári Szemle, 3. évf. 3. sz. (1933.) p. 42-54. (Elektronikus változat: http://epa.oszk.hu/01900/01940/00015/pdf/szfvsz_03_03-04_1933.pdf#page=6)
- Faller Jenő: Adatok Inota község történetéhez. In: Székesfehérvári Szemle, 5. évf. 3-4. sz. (1935), p. 70-74. (Elektronikus változat: http://epa.oszk.hu/01900/01940/00019/pdf/szfvsz_05_03-04_1935_070-074.pdf)
- Szíj Rezső: Várpalota. Budapest, Gondolat, 1960., 643 p.
- Tenczer Károly: Inota. In: Várpalotai füzetek, 3. Várpalota, Városszépítő- és Védő Egyesület, 1993. p. 54-59.

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

<http://krudylib.hu/wiki/inotai-romai-katolikus-templom>

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

Inotai római katolikus templom (Fotó: KGYVK, Jónás Ella, 2014)

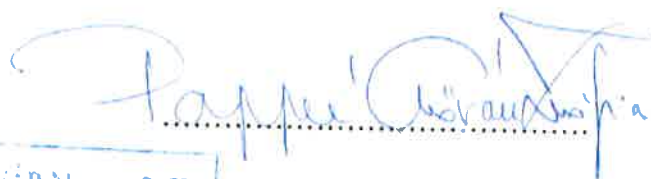
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslathoz csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

A javaslathoz csatolt saját készítésű fényképek felhasználásához hozzájárulok.

NYILATKOZAT

Alulírott Pappné Csővári Zsófia mint a THURY-VÁR Nonprofit Kft. képviselője nyilatkozom, hogy a Javaslat az „inotai Szent István-templom” Veszprém Megyei Értéktárba történő felvételéhez csatolt fényképek a THURY-VÁR Nonprofit Kft. tulajdonát képezik, és hozzájárulok a további felhasználásukhoz.

Várpalota, 2015. december 14.

THURY-VÁR Nonprofit Kft.
Hunyadi Mátyás tér 1
Várpalota 26780502-2-19

Pappné Csővári Zsófia

THURY-VÁR Nonprofit Kft.

ügyvezető igazgató

TÁMOGATÓI NYILATKOZAT

Alulírott, S. dr. Perémi Ágota igazgató, a Laczkó Dezső Múzeum (8200 Veszprém, Török Ignác utca 7.) képviselőjében nyilatkozom, hogy az inotai Árpád-kori Római Katolikus templom (8103 Várpalota-Inota, Bercsényi Miklós u. 30.) Veszprém Megyei Értéktárba történő felvételét támogatom a templom építészeti és XIII. századi freskótöredékei alapján.

Veszprém, 2015. december 22.

S. dr. Perémi Ágota
múzeumigazgató

